KANSALLISARKISTO

24.10.2022 KA/23809/00.00.00/2022

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

HaV@eduskunta.fi

HE 72/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tilastokeskuksesta annetun lain ja tilastolain muuttamisesta

Hallituksen esityksen keskeisenä tavoitteena on edistää tilastotiedon sujuvaa käyttöä yhteiskunnallisessa päätöksenteossa ja tieteellisessä tutkimuksessa. Tilastokeskus on monen muun julkishallinnon toimijan ohella merkittävä tietoaineistojen tuottaja, mutta myös tutkimusinfrastruktuuri.

Tilastokeskuksen tietoaineistojen luovuttaminen edellyttää aina käyttölupaa. Luvan saaneet tutkijat hyödyntävät pääsääntöisesti etäkäyttöjärjestelmää. Tutkijoiden usein rajallisista rahoituskausista kuluu edelleen paljon aikaa joko käyttölupapäätöksen odotteluun tai luvan kohteena olevan aineiston saantiin. Tätä on pyritty aiemmin ratkaisemaan poikkihallinnollisesti kehittämällä kansallisia palveluita (erityisesti FMAS – kansallinen rekisteri- ja mikroaineistojen tutkijapalvelu – ja Isaacus), mutta tahtotilaa keskitettyjen kansallisten tutkimuspalveluiden ylläpidon rahoittamiseen eikä vastuuttamiseen toistaiseksi ole ollut. Myös tekniset reunaehdot, salassapitosopimukset ja monet muut hallinnolliset ja lainsäädännölliset vaatimukset vaikeuttavat tietoaineistojen sujuvaa saatavuutta tutkimustarkoituksiin.

EU:n datahallintosäädöksen odotetaan ratkaisevan tiedon toisiokäytön haasteita ja vaikuttavan jatkossa myös tilastokeskuksen tehtäviin. Koska hallituksen esityksessä käsitellään tilastokeskuksen viitekehystä laajemmin tiedon tutkimuskäytön tehostamista, Kansallisarkisto korostaa, että toisiokäytön kehittämisen rinnalla olisi otettava huomioon myös arkistoidun digitaalisen tietoaineiston tutkimuskäyttö. Tähän on kiinnitetty huomiota myös opetus- ja kulttuuriministeriön 14.10.2022 julkaisemassa selvityksessä Sivistyshallinto 2030, jonka mukaan datan toisiokäytön palvelut ja arkistoidun aineiston tutkimus- ja viranomaiskäyttöä edistävät palvelut toteutettaisiin poikkihallinnollisesti (https://okm.fi/julkaisu?pubid=URN:ISBN:978-952-263-816-8).

Kansallisarkiston lausuntokierroksella esittämät arkistointia koskevat tarkennukset on otettu jatkovalmistelussa huomioon.

Pääjohtaja Päivi Happonen

Kansallisarkisto Rauhankatu 17 PL 258, 00171 Helsinki Puh. 029 533 7000 kirjaamo@kansallisarkisto.fi
Riksarkivet Fredsgatan 17 PB 258, 00171 Helsingfors Tfn http://www.kansallisarkisto.fi

KANSALLISARKISTO

SÄHKÖISESTI ALLEKIRJOITETTU
24.10.2022 Happonen Päivi pääjohtaja

Kansallisarkisto	Rauhankatu 17	PL 258, 00171 Helsinki	Puh.	029 533 7000	kirjaamo@kansallisarkisto.fi
Riksarkivet	Fredsgatan 17	PB 258, 00171 Helsingfors	Tfn		http://www.kansallisarkisto.fi